יז: אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

אבל דם לא. [9]וא"ת מדרבה בדם יש לטהר טפי מפי' בכלים דדם קדשים לא איתקש למים כדאמרי' לעיל שאינו נשפך כמים אין מכשיר וי"ל דהכי פי' אבל דם היכא דמטמא כגון דם חולין או בעלי מומין או זבח שנפסל לו: **אלא** דהוי רביעית דחוי [5]להטביל בהו **מחטין וציגורות.** מכאן אומר ר"י שיש לדקדק דמקוה שכולו שאוב אינו פסול אלא מדרבנן דמשקין בית מטבחיא שהן בכן ע"כ הן שאובין מדמפליג בין דם למים ולא מפליג בין שאובין למחוברין ואמר דמדי להטביל בהו מחטין וציגורות ועוד תניא בתוספתא דמסכת מקוואות (פ"ג) מקוה שהמים ריקן ומלאו מלא כסר והיינו משום דספיקא דרבנן לקולא וריקן נמי משמע שלא היה בו כלום מדלא קאמר שהמים חסר והא דתניא בת"כ אך מעין ובור יכול אפילו מלא כמלא תלמוד לומר מעין מה מעין בידי שמים אף [מקוה בידי שמים י"ל דאסמכתא בעלמא הוא ואם תאמר מין דכולו שאוב כסר מדאורייתא אמאי גזרו רבנן בשאיבה כלל ויש לומר דגזרו שאיבה אטו דילמא אתי לאטבולי במגא דבתוך הכלי ולאי אסור לטבול מדאורייתא [6]ואור"י דכי נמי בטלו רביעית דמקוה [7]מכל מקום כל שהוא דמעין לא בטלו מדמקן בת"כ דמעין מטהר בכל שהוא והמקוה בארבעים סאה והא דמקוה בנ' סאה היינו לבתר דבטלו רביעית ואפילו הכי קתני דמעין מטהר בכל שהוא הקשה ר"י בשם הרב רבינו שלמה דאמר בפרק חומר בקודש (חגיגה כב.) גבי מקוה שחלקו בכל תדע דבעי' כשפופרת הנוד דהא אדעא תלמודי מחלתא ובעינן ארבעים סאה במקום אחד ואדעא תלמודי מחלתא לא איין אלא במעין ובעינן ארבעים סאה במקום אחד והתם מיירי בדבר שכל גופו עולה בפחות דאם לא כן מה ראיה לדין [8]: ה"ג **נטמא תוכו נטמא גבו נטמא לא נטמא תוכו.** וכן גרס רש"י ואף על גב דכל כלי שטף נמי דיו כן מכל מקום נקט כרים וכסתות ושקין ומלבופין משום דרבי מאיר פליג בהני דווקא דקתני סיפא רבי מאיר אומר כל שיש לו מוכרלות יש לו אחוריים ותוך ושאין לו מוכרלות וכו' מוכרלות פירושו מפירות שפה לפיהן סביב כעין מכנסים דאז אין מספיקין אותן להשתמש בגד אחד דיש לו דין אחוריים ותוך לענין שאם נטמא גבו לא נטמא תוכו כמו שאר כלי שטף: הא

[6](רבן) שמעון אומר בכלים טמאין בקרקע טהורין א"ר פפא אפילו למ"ד טומאת משקין דאורייתא משקי בית מטבחיא [1]הלכתא גמירי לה א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא ואלא הא דאמר ר"א [2]אין טומאה למשקין כל עיקר תדע שהרי העיד [3](יוסף) בן יועזר איש צרידה על משקי בית מטבחיא דכן ואי הלכתא גמירי לה מי גמרינן מינה א"ל רבינא לרב אשי והא ר"ש דאמר טומאת משקין דאורייתא [4]דתניא ר' יוסי ור' שמעון אומרים לכלים טהורין לאוכלין טמאין והכא קאמר [5](רבן) שמעון בכלים טמאין בקרקע טהורין ואי הלכתא היא מה לי בכלים מה לי בקרקע קשיא אמר רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורין לא שנו [6]אלא מים אבל דם לא ומים נמי לא אמרן אלא דהוי רביעית [7]דחזי להטביל ביה מחטין וציגורות אבל [8]לא הוי רביעית טמאין: אמר מר רבי יהודה אומר לכל טמא למימרא דסבר רבי יהודה טומאת משקין לטמא טומאת כלים דאוריית' [9]והתנן [10]כל הכלים שיש להן אחורים ותוך כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו לא נטמא תוכו א"ר יהודה [11]במה דברים אמורים שנטמאו מחמת משקין אבל נטמאו מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו ואי סלקא דעתך טומאת משקין לטמא כלים דאורייתא מה לי נטמא מחמת משקין מה לי נטמא מחמת שרץ אמר רב יהודה אמר שמואל חזר בו ר' יהודה רבינא אמר לעולם לא הדר הא במשקין הבאין מחמת ידים הא במשקין הבאין מחמת שרץ אי הכי אדתני במה דברים אמורים שנטמאו מחמת משקין ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים במשקין הבאין מחמת ידים אבל במשקין הבאין מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא חזר בו רבי יהודה איבעיא להו מכלים הוא דהדר ביה אבל באוכלין כרבי יוסי ורבי שמעון סבירא ליה או דילמא לגמרי הדר ביה כרבי מאיר אמר רב נחמן בר יצחק תא שמע [12]פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא[13] [14]רבי יהודה אומר בטלו

[15]רבן[16] שמעון אומר כלים טמאין. רבן[17] שמעון לטעמיה דאמר לעיל טומאת משקין דאורייתא ואפי' לטמא אחרים כדמתניא גבי ספק משקה לטמא אחרים רבן[18] שמעון אומר באוכלין טמא מטבחיא לא מצו רבנן בטהוריהו: **בקרקע טהורין.** ולקמן מתרגם ליה אמים ולאיכא רביעית דאיכא תורת מקוה עלה למתניי וציגורות דמדאורייתא לא מקבלי טומאה כדכתיב (ויקרא יא) מקוה מים יהיה טהור ורביעית הויא מקוה מדאורייתא' דכי כתיב ארבעים סאה בחדא הוא דכתיבי דנפקא לן[19] מאת כל בשרו[20] מים שכל גופו עולה בהן אבל לכלים קטנים אין צריך אלא כדי שיתכסו במים ובציר מרביעית גמרא גמירי לה דלא תביב למיהוי מקוה וכיון דבעלמא מדאורייתא לא מיעטו ורבנן הוא דבטלו רביעית דמקוה אלא יטבילו כלים בפחות מארבעים סאה כדאמרינן בנזיר (דף לח.) עשר רביעיות הן ופרכינן והא איכא רביעית דמקוה ומשנינן בר מינה דהכא דבטלו רבנן בפרק אלמה מיתין ותניא נמי[21] זה הכלל כל שאדם טובל בו ידים וכלים טובלי' בו וגזרו טומאה אף על המשקין שבקרקע כל כמה דהוי בציר מארבעים סאה והכא גבי מטבחיא אוקמוה אדאורייתא וטהורים: **הלכתא גמירי לה.** מסיני אלא מיטמאו: **מי גמרינן מינה.** דטומאת שאר משקין לגו דאורייתא הא אמרת אפילו היא דאורייתא גמירי בהני דאוריתא וסיכי מייתי רבי אליעזר[22] טעם למילתיה מהכא: **והא רבי שמעון.** דמשום דסבירא ליה טומאת משקין דאורייתא קאמר הכא בכלים טמאין משום דבשאר משקין דאורייתא ובקרקע הוא דטהורין משום דגבי שאר משקין דרבנן אלמא לגו אלכה למשה מסיני הוא וקשיא לרב פפא דאי הלכתא היא מה לי בכלים דגבי שאר משקין דאורייתא מה לי בקרקע: **קשיא** גרסינן. הא דרב פפא לגו מילתא היא ומי אמרה לגו דאעדתיה אלא היה זכור למשניות הללו: **א"ר פפא הא דאמרת.** לרבי שמעון בקרקע טהורין לא שנו אלא מים דאיכא שם מקוה עליהן במתוכר: **אבל דם.** אין בו חילוק בין קרקע לכלים דטומאה דידיה דאורייתא אף בקרקע ולר"ש כי איתמר דבן דיוסף בן יועזר אמיס לאודייהו איתמר דהוי רביעית כדפרשינן: **ציגורות.** שטווין בהם זהב: **אבל לים כהו רביעיות.** דמדאורייתא לא חזו למקוה ומדאורי' טמאין אף במתוכר ה"ג טמאין ודקיימא לן שיעור טומאת משקין ברביעית [23]הני מילי לטמא אחרים אבל לעצמן טמאין בכל שהן דתנן בטהרות (פ"ג מ"ג) ומייתינן לה בגמרא דכל שעה (לקמן לג:) טמא מת שסחט בו כיון שיצאה טפה ראשונה נטמאת בכולה: **אמר מר רבי יהודה אומר.** גבי ספק משקה לטמא אחרים לכל טמא [(לעיל טז.] ואפילו לכלים אלמא ודאי נגיעתן מטמא כלים מדאורייתא מדמטמיין ספק דידהו: **שים להם אחורים ותוך.** שרשויין להשתמש בהן בתוכן ובאחוריהן: **מרלופין.** של עור: **שנטמאו** (א) **במשקין.** דטומאתן לגו דאורייתא לכלים ורבנן הוא דגזור בהו משום משקה זב וחבה שהן אב הטומאה ועבדי בהו רבנן היכירא שאם נטמא גבו לא נטמא תוכו כי היכי דלידעו דהך טומאה לגו דאורייתא דלא לשרפו עליה תרומה וקדשים כדאמרינן בנכורות (דף לח.) בעדותו של חזקיה אבי עקש: **אבל מחמת שרץ.** דטומאתן דאורייתא: **חזר בו ר' יהודה.** מהיות לעליו: **הא כמשקין הבאין מחמת ידים.** שנזרו חכמים טומאות שניות על ידים קמס שמעון סבירא ליה דאמרי לאוכלין טמאין, או דילמא לגמרי הוא דהדר כרי מאיר דאמר לטמא אחרים טהורה. ת"ש פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא מעת לעת. ר' יהודה אומר בטלו בטמיה. ואי ס"ד דסבר ר' יהודה דיש טומאה למשקין באוכלין, וכי בהאי כרי יוסי ור' שמעון סבירא ליה, נהי דלא מטמיא טומאה חמורה כאב לטמא במשא כאשר עיקר מי חטאת ותורתם, שהן מאבות הטומאה ומטמאין אדם במשא וכלים וכל שכן אוכלין. כדתנן למעלה מהן נבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה שמטמאין האדם במשא לטמא בגדים, טומאה

ר מדברי רביע נגלה דלא גרס בגמ' קשיא ואפשר דלה רמז רש"י קשיא גרסינן לאפוקי מגי' הרי"ף. כ) ר"ל לטמא את הכלים וכן כמשקה דאמר דמזר בו ר"י ואמר דאין למשקין טיפאה דאוריתא ר"ל לטמא את הכלים.

עין משפט נר מצוה

קיח (א) מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הלכה טז):
(ב) עיין מיי' שם פט"ו הלכה ה. מהגאון מהר"י לונדא ז"ל:
ג מיי' (פ"ד) מהלכות טומאת אוכלין הלכה כ:
קיט (ד) ה מיי' פכ"ח מה' כלים הל' ח כ (וס"ז מהל' אבות הטומאה הל' ג):
קכ ו מיי' פט"ו מהל' פרה אדומה הל' ז:

רבינו חננאל

[1] שמעון אומר נטמאו בקרקע טהורין בכלים טמאים. פגיא דשמעתא ב' סבר עיקר טומאת משקה מדרבנן, ומשקי בית מטבחיא אוקמינהו בדאורייתא דכן ממש, ולא גזרו בהו בלל. ושמואל סבר טומאת משקין לעצמן דאורייתא, לטמא אחרים דרבנן, ובמשקה בית מטבחיא לא גזרו לטמא אחרים. אמר רב פפא אפילו למאן דאמר טומאת משקין דאורייתא משקה בית מטבחיא דכן הלכתא גמירי לה הכי, ואקשי עליה ב' הונא בריה דר' נתן מר' אליעזר דאמר אין טומאה למשקין כל עיקר דרש שהרי העיד כו', ואי הלכתא היא מהלכתא מי מרינן, ולא מצא רב פפא תשובה ולא דחינן ליה, והא לא עלתה בחיובתא. אבל הא דאמר רבינא דאמר ר' שמעון דאמר טומאת משקין דאורייתא, דתניא ר' יוסי ור' שמעון אומרים לאוכלין טמאים לכלים טהורין, וקתני הכא בכלים טמאים בקרקע טהורים, ואי הלכתא גמירי לה מה לי בכלים מה לי בקרקע. [2] הא פירקה רב פפא ואמר הא דאמר ר' שמעון בקרקע טהורין לא אמרן אלא במים שיש בהן רביעית דחזו לאטבולי בהו מחטין וציגורות, כגון נקוה מים שהוא טהור, אבל אין בהן כדי רביעית א' וזהו שאמר רב פפא בזבחים כדגרסינן בשחיטת קדשים פ"ב. נקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות ונתן סאה בטל סאה הרי זה כשר, אמרינן משמיה דר' יוחנן ד' רובו, אמר רב פפא האם דח מנגו רביעית טבילין בו מחטין וציגוריות דמהכשרא מקוה קא אתו. אמר מר ר' יהודה אומר לכל טמא, לומר בין לטמא בין טמא בין לכלים בין לאוכלין. ואקשינן וכי ר' יהודה אית ליה טומאה משקין מדאורייתא כלל ו. והא תניא כל הכלים יש להם אחורים ותוך, כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין שיש להם אחוריים. שפעמים יש עליהם, ויש להם תוך פעמים טוען בתוכם. כגון אלו נטמא גבן לא נטמא תוכם נטמא תוכם נטמא גבן [נ"א: לא נטמא] גבן, אמר ר' יהודה בבה דברים אמורים בטומאת משקין, כלומר שהיא מדרבנן שאין טומאתן מן התורה, אבל טומאת שרץ נטמא גבן נטמא תוכן נטמא תוכן נטמא גבן, הא אשכחן לר' יהודה דשני ליה בין טומאת משקין לטומאת שרץ, ואי טומאת משקין נמי דאורייתא היא מה לי טומאת משקין מה לי טומאת שרץ כולה לא הדר ביה, ואוקמה דאמרינן חזר בו ר' יהודה ואמר אין למשקין טומאה מדאורייתא, ואע"ג דאמר רבינא לעולם לא הדר ביה.

מסורת הש"ס

(א) [ע"ל רבן]. (ב) [ע"ל נח. וס"ג]. (ג) [ע"ל ר' יוסי]. (ד) [ע"ל נח.]. (ה) [ע"ל רבן]. (ו) [ע' תוס' ע"ז פה: ד"ה מים שנהנה כו']. (ז) כלים פכ"ח משנה ג עי' ר"מ שם, (ח) פרה פ"ט (מ"ה), (ט) [מעתה לעת]. (י) [ע"ל רבן]. (כ) [ע"ל רבן]. (ל) [לקמן קט.]. (מ) [ויקרא טו]. (נ) תוספתא מקוואות פ"א ה"י, (ס) נס"ל: אלעזר, (ע) [ועי' תוס' ב"ב סא. ד"ה מכללן]. (פ) [מדאיתא מיר לח.]. (צ) [ועי' תוס' מיר לח. ד"ה כר מהכיא].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מרלופין של עור שנטמאו מחמת משקין:

גליון הש"ס

ברש"י ד"ה אבל ליתי בהו רביעית וכו' הנ"מ לטמא אחרים. עי' לעיל יד ע"ז תוד"ה דאיכא משקין: תוס' ד"ה אבל דם לא. תמוה לי כמה דפסיקא לה לתוספתא דכדם ליכא טומא' דאורי' ומדמו טומאה להכשר והא לעיל דף טז ע"ב אמרינן ת"ש ונשא אהרן וכו' מאי לאו טומאת דם הרי דדם טמא מדאורי' וכן מבואר מדברי תוס' שם ד"ה מדרבנן הוה מלי לאוקמי מדאורייתא ומש"ל דסי' דאורי' דגם דם טמא לאוריית' ועי"ש:

מוסף רש"י

לבלים טהורין. אם נולד בכלים טהורין, כגון משקין טמאים שנשפכו לתוך הכלים, ספק נגעו ספק לא נגעו, טהורין, דקסברי משקין אין מטמאין כלי אלא מדרבנן ועל ספיקו לא גזרו (ועי"ל מ"ו). לאוכלין טמאין. אם נולד ספק זה באוכלין, כגון משקין טמאין שנשפכו לתוך הכלים ספק נגעו ספק לא נגעו, טמאין, דקסברי משקין מטמאין אוכלין מדאורייתא, הלכך אמר ספק נגעו בדבר היחיד טמא (שם).

רבינו חננאל (המשך)

להאי דתני ר' יהודה לכל טמא במשקין הבאין מחמת שרץ, והא דתני נטמא גבו לא נטמא תוכו במשקין הבאים מחמת ידים, נדחו דבריו ועמדה השמועה ש"מ הדר ביה. איבעיא להו מכלים הדר ביה ואמר המשקין אין מטמאין את הכלים מן התורה אלא מדרבנן. אבל באוכלין כר' יוסי ור' שמעון סבירא ליה דאמרי לאוכלין טמאין, או דילמא לגמרי הוא דהדר כר' מאיר דאמר לטמא אחרים טהורה. ת"ש פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא מעת לעת. ר' יהודה אומר בטלו. אבל טומאה חמורה כאב לטמא במשא כאשר עיקר מי חטאת ותורתם, שהן מאבות הטומאה ומטמאין אדם במשא וכלים וכל שכן אוכלין. כדתנן למעלה מהן נבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה שמטמאין האדם במשא לטמא בגדים, טומאה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com